

Література

1. Благонадежность и лояльность персонала / К. Харский. — СПб.: Изд-во «Питер», 2003. — 496 с.
2. Магура М.И. Патриотизм персонала по отношению к своей организации — решающее конкурентное преимущество // Управление персоналом. — 1998. — № 11. — С. 23—25.
3. Ивович Е., Самохин М. Взаимовыгодная лояльность // www.advisers.ru
4. Коломбо Дж. Сразить клиента заботой наповал. — М.: Феникс, 2006. — 240 с.
5. Ліхоносова Г.С. Рівновага як принцип управління розвитком підприємства // Materialy V Miedzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Kluczowe aspekty naukowej dzialalnosci-2009», Volume 3. Ekonomiczne nauki. 15 stycznia 2009 roku. — Przemysl: «Nauka i studia», 2009. — С. 18 — 20.
6. Хакен Г. Информация и самоорганизация: Макроскопический подход к сложным системам // Пер. с англ. — М.: Мир, 1991. — 240 с.
7. Пригожин И.Р., Спенгер И. Порядок из хаоса: новый диалог человека с природой / В.И. Аршинов (общ. ред.), Ю.А. Данилов (пер. с англ.) — Изд. 5-е. — М.: КомКнига, 2005. — 294 с.
8. Янч Э. Самоорганизующаяся Вселенная. Введение и обзор: рождение парадигмы из метафлуктуации // Общественные науки и современность. — 1999. — № 1. — С. 147.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2010.

УДК 005.21

О.Г. Малярчук, аспірантка,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ЗДАТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ДЖЕРЕЛО ЙОГО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Анотация. У статті розглянуто фактори, що впливають на інноваційний розвиток підприємства. Визначено критерії інноваційного підприємства і обґрунтовано роль здатностей підприємства як основи його інноваційного розвитку.

Аннотация. В статье рассмотрены факторы, которые влияют на инновационное развитие предприятия. Определены критерии инновационного предприятия и обосновано роль способностей предприятия как основы его инновационного развития.

Annotation. This article discusses the main factors for the development of innovative enterprises. The criteria of innovative enterprise are certain and the role of capabilities of enterprise as bases of his innovative development is grounded.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: інноваційний розвиток, інноваційне підприємство, здатності підприємства.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: инновационное развитие, инновационное предприятие, способности предприятия.

KEYWORDS: innovative development, innovative enterprise, capabilities of enterprise.

Постановка проблеми. Формування економіки знань упродовж останніх десятиріч супроводжується якісною трансформацією змісту розвитку підприємства. В основі нової якості лежить уявлення про інноваційний напрям розвитку підприємства, що дозволить отримувати суттєві конкурентні переваги на основі впровадження та розвитку сучасних комунікаційних та інформаційних технологій, постійної та систематичної адаптації, відкритості до інновацій. Оскільки в сучасному бізнесі відбуваються динамічні зміни практично всіх аспектів господарювання внаслідок наукових досліджень та технологічного розвитку виникає необхідність пошуку внутрішніх можливостей для забезпечення інноваційного розвитку підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблематики інноваційного розвитку підприємства присвячені публікації як зарубіжних, так і вітчизняних учених, таких як П. Друкер, Р. Каплан та Д. Нортон, М.В. Стадник, М.А. Йохна, В.М. Гейєць, С.М. Ілляшенко, О.Є. Кузьмін та ін. Здатності підприємства, що виступають відображенням їх внутрішніх властивостей, вивчали С. Уінтер, Д. Тіс, Е. Ейзенхардт, А. Карна, Дж. Дей, Р. Грант та ін.

Постановка завдання. Незважаючи на чисельність публікацій, присвячених дослідженню сутності інноваційного розвитку підприємства та факторів, що впливають на інноваційну діяльність підприємства, варто констатувати незначну увагу дослідників вивченню здатностей підприємства як фактора інноваційного розвитку підприємства. Постає завдання визначення ролі здатностей підприємства як умови формування інноваційності підприємств і джерела його інноваційного розвитку. Це окреслює сферу дослідження, часткові результати якої представлені в статті.

Мета статті полягає у дослідженні впливу здатностей підприємства на його інноваційний розвиток. Для досягнення мети дослідження були поставлені і вирішені наступні завдання: розглянути фактори, що впливають на інноваційний розвиток підприємства; визначити критерії інноваційного підприємства та обґрунтувати роль здатностей підприємства як основи інноваційного розвитку організації.

Результати дослідження. У зв'язку із значною глобалізацією, що проявляється у зростанні конкуренції, скороченням життєвого циклу продуктів, збільшення вартості науково-технічних досліджень і розробок перед підприємствами постає завдання протидіяти викликам сьогодення, що виявляється можливим завдяки інноваційному напрямі розвитку підприємств. Загальнови-значним виступає той факт, що саме інноваційний розвиток є економікоформулюючим процесом. Дослідження закордонних економістів в інтерпретації [1] показують, що більше 80 % зростання ВВП пов'язане не з капіталовкладеннями, а з технологічними нововведеннями. Інноваційний тип розвитку характеризується перенесенням акценту з науково-технічних рішень на використання принципово нових прогресивних технологій, переходом до випуску високотехнологічної продукції, прогресивними організаційними і управлінськими рішеннями в інноваційній діяльності, що стосується як мікро-, так і макроекономічних процесів розвитку — створення технопарків, технополісів, проведення політики ресурсозбереження, інтелектуалізації всієї виробничої діяльності, софтизації та сервізації економіки [1].

Інноваційний розвиток, на думку С.М. Ілляшенка, можна визначити як певний шлях, що ґрунтується на впровадженні і реалізації інновацій, які обумовлюють поліпшення кількісних та якісних характеристик діяльності підприємства, забезпечують зміцнення його ринкових позицій і створюють умови для прогресивного розвитку [2, с. 43]. Тобто інноваційний розвиток ґрунтується на постійному пошуку і використанні нових способів і сфер реалізації потенціалу підприємства в змінних умовах зовнішнього середовища у рамках обраної місії і прийнятої мотивації діяльності, пов'язаний з модифікацією існуючих і формуванням нових ринків збуту [2].

Розглянемо фактори, що впливають на інноваційний розвиток підприємства. Розрізняють наступні групи факторів [3]:

— *законодавчі* — формують правову основу інноваційного розвитку підприємств в Україні на основі системи законних та підзаконних актів;

— *організаційно-управлінські* — здійснюють вплив через інституційно-управлінські та інституційно-організаційні зміни в інноваційній сфері;

— *фінансово-економічні* — визначають особливості здійснення інноваційної діяльності підприємств з позицій грошово-кредитних, бюджетно-податкових, амортизаційних важелів інноваційного розвитку;

— *техніко-технологічні* — здійснюють вплив на технічні та технологічні боки інноваційної діяльності промислових підприємств;

— *соціальні* — відділяють вплив соціальних наслідків інноваційного розвитку від впливу багатьох інших факторів;

— *екологічні* — визначають вплив нових технологій, нових матеріалів, нових видів енергії на довкілля в процесі інноваційної діяльності підприємств;

— *гуманітарні* — впливають на інноваційний розвиток через ступінь освіченості населення, рівень знань і науки в країні;

— *інформаційні* — визначають особливості інноваційного розвитку підприємств на основі використання інформаційних ресурсів.

Варто зазначити, що розвиток інноваційного підприємства може забезпечити лише ефективне функціонування усіх факторів, що є можливим лише за умови вибору правильної комбінації цих факторів та найефективніших методів та інструментів управління ними.

Одним з ключових факторів успіху компанії у сучасному середовищі господарювання виступає їх інноваційність. Ключовими критеріями інноваційності економічної, наукової та науково технічної діяльності, на думку А. Маркова, В. Денисюка [4, с. 21], є ефективність, масштабність і результативність у виробництві знань та створенні конкурентоспроможних нововведень і інновацій, швидкість передачі знань від наукового середовища у виробництво. На рівень інноваційності впливають сформована державою інноваційна політика і механізми її практичної реалізації, ринки, соціальні чинники, попит і сприйнятливість до інновацій. Для визначення інноваційності компаній також пропонуються набір якісних та кількісних показників. До кількісних відносяться: частка видатків на науково-дослідні роботи в загальному обсязі видатків підприємства, частка інноваційної продукції в загальному обсязі продукції, індекс дохідності інноваційної діяльності. До якісних критеріїв відносять: переважання в організації технологічних інновацій відносно організаційних і маркетингових інновацій, належність організацій до тих, які здійснюють розробку об'єктів інтелектуальної власності і реалізують їх з часткою інноваційної продукції не менше 50 % від загального обсягу реалізованої продукції та організацій, що впроваджують придбані об'єкти інтелектуальної власності [5]. Слід констатувати, що зазначені показники мають загальний характер і не дозволяють виявити причинно-наслідкові зв'язки, ідентифікувати джерела інноваційного розвитку підприємства та сформулювати напрямки активізації інноваційної діяльності на підприємстві.

На нашу думку, формування інноваційного напрямку розвитку підприємства та створення інноваційного підприємства вимагає: зміну організаційної поведінки підприємства; зміну принципів прийняття управлінських рішень; зміни в теорії організації (розширення складу та змісту загальних функцій управління, застосування адекватних управлінських технологій відповідно до сучасних реалій бізнесу). Інноваційний тип поведінки можна визначити [6, с. 377] як високу готовність до подолання перепон у реалізації нововведень, пов'язана з трансформацією ідей у новий або удосконалений продукт, технологічний процес і передбачає цілий комплекс наукових, технологічних, організаційних та фінансових заходів. Інноваційна поведінка має свою структуру — певну сукупність і послідовність дій, що зумовлює зміну принципів прийняття рішень на підприємстві. Оскільки зміни повинні відбуватися не фрагментарно, а мати систематичний характер, то потребує зміни і теорія організації підприємства, зокрема розширення складу та змісту функцій управління, використання сучасних управлінських технологій.

Важливість дослідження інноваційного розвитку підприємства передбачає ідентифікацію джерел інноваційних можливостей. Зокрема, П. Друкер [7] стверджує, що джерела інноваційних можливостей полягають у змінах, виокремлюючи сім джерел можливостей для інновацій:

- 1) раптові події для підприємства чи галузі (несподіваний успіх або несподівана зовнішня подія, несподівана невдача);
- 2) неконгруентність — невідповідність між реальністю та уявленнями про неї;
- 3) нововведення, що ґрунтуються на потребі технологічного процесу;
- 4) раптові зміни у структурі галузі або ринку;
- 5) демографічні зміни;
- 6) зміни у сприйманнях, настроях та ціннісних настановах;
- 7) нові знання.

Зокрема, перші чотири джерела відносять до внутрішніх, інші стосуються змін, що відбуваються поза межами підприємства, проте для них характерна взаємопов'язаність та взаємозалежність.

Джерелом розвитку на думку Й. Шумпетера [8, с. 302] служать внутрішні процеси, нові комбінації ресурсів і факторів виробництва, що охоплюють виробництво нових товарів, застосування нової технології та техніки, відкриття нових ринків збуту, перехід до більш раціональних форм організації та методів управління і ґрунтуються на основі інновацій. Наслідком появи «нової

комбінації» є нововведення, за Й. Шумпетером, «створення нової виробничої функції» [6, с. 373].

На наш погляд, успішність створення нових комбінацій ресурсів, факторів виробництва та компетенцій залежить від здатностей підприємства, які визначаються як спроможність фірми здійснювати специфічну продуктивну діяльність [9, с. 154], оскільки формування здатностей підприємства передбачає розпізнавання перспективних технологічних ідей, постійний пошук та оновлення відповідно до змін зовнішнього середовища, тобто формується база для інноваційного процесу. Розвиток партнерських відносин, що проявляється у створення сітьових структур, стратегічних альянсів у межах яких взаємодоповнюються здатності різних підприємств, сприяє активізації інноваційного процесу і забезпечується реалізація інноваційного проекту від науково відкриття до продукту. Тобто інноваційний розвиток підприємства передбачає не лише пошук нових інноваційних можливостей, а їх комерціалізацію — отримання економічних вигод, що відображає проактивний спосіб адаптації підприємств. Формуються нові завдання для менеджменту підприємств, що передбачають активізацію внутрішніх можливостей підприємства та можуть бути досягнуті за допомогою інтегрування, координації та впорядкування елементів внутрішнього середовища відповідно до умов зовнішнього середовища, що визначається нами як адаптаційні здатності підприємства.

Висновки. Таким чином, на наш погляд, можна зробити висновок про те, що здатності підприємства виступають фактором його інноваційного розвитку. З одного боку — турбулентні зміни зовнішнього середовища вимагають від підприємств бути інноваційними, формуючи та розвиваючи свої здатності, а з іншого — саме здатності підприємства створюють потужну внутрішню основу для інноваційного розвитку підприємства.

Перспективи подальших досліджень. Подальшим напрямком дослідження у зазначеній сфері може бути дослідження механізму виявлення та характер впливу здатностей підприємств на його інноваційний розвиток.

Література

1. *Знаменський І.О.* Особливості інноваційної діяльності в умовах сучасної НТР / Назва з екрану. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu/Ekon/2009_7/09zioatr.pdf

2. *Маркетинг і менеджмент інноваційного розвитку: Монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка.* — Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. — 728 с.

3. http://www.experts.in.ua/ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=11391
4. Денисюк В., Марков А. Фактори та модель інноваційно-орієнтованого економічного розвитку/ Денисюк В., Марков А. // Економіст. — 2009. — №4. — С. 20—25. Режим доступу: http://www.uiis.com.ua/files/Denisiuk_24_05_09.pdf
5. http://www.bishelp.ru/svoe_delo/detail.php?ID=78890
6. Інституційні засади формування економічної системи України: теорія і практика / За ред. З. Ватаманюка. — Львів: Новий Світ – 2000, 2005. — 648 с.
7. Друкер П.Ф. Эффективное управление. Экономические задачи и оптимальные решения: Пер. с англ. М. Котельниковой. — М.: ФАИР-ПРЕСС, 1998. — 288 с.
8. Леоненко П.М., Юхименко П.І. Історія економічних учень: Підручник. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: Знання, 2008. — 639 с.
9. Грант Р.М. Современный стратегический анализ: 5-е изд. / Пер. с англ. под. ред В.Н. Фуктова. — СПб.: Питер, 2008. — 560 с.

Стаття надійшла до редакції 18.08.2010.

УДК 338.487:659.1

Г.В. Махова,

доцент кафедри стратегії підприємств
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

СТРАТЕГІЧНІ ПАРТНЕРСТВА ПІДПРИЄМСТВ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ІМПЕРАТИВ В УМОВАХ «НОВОЇ ЕКОНОМІКИ»

Анотація. У статті розглянуто фактори «нової економіки», що спонукають підприємства вступати до стратегічних партнерств, основні причини формування партнерств. Визначено сутність стратегічних партнерств як необхідного в динамічних ринкових умовах заходу щодо забезпечення подальшого розвитку підприємств та набуття і підтримки конкурентних переваг.

Аннотация. В статье рассматриваются факторы «новой экономики», способствующие вступлению предприятий в стратегические партнерства, основные причины формирования партнерств. Определяется суть стратегических партнерств как необходимого в динамических рыночных условиях способа обеспечения дальнейшего развития предприятий, приобретения и поддержания конкурентных преимуществ.

Summary. Factors of «new economy», which promote forming of strategic partnership, main causes of forming of partnership are described in articles. Essence of strategic partnership as necessary in dynamic market terms method of providing of development of enterprises, acquisition and maintenance of competition advantages.